

Béka segge, Ördög térgye, Kakukk nyelve – Melyik a kakukktojás? Egyik sem.

Ezek mind hímes tojás minták elnevezései. A gyergyószéki **Salamon Éva** és az udaverhelyszéki **Maj or Hajnalka** szerint is, a furcsa elnevezések, eredete és jelentése nem tisztázott.

Pech!

Mert számomra ez a húsvét lelke és nagyon reméltem, hogy a tapasztalt tojásíróktól közvetíthetek egy pár jelentést ebből a csodavilágból, ami legalább annyira tudományos, mint amennyire művészi.

A tojásírókkal elbeszélgetve megértettem álláspontjukat és azt is, hogy van, aki éli a minták által jelképezett világot, van, aki csinálja és van, aki elemzi.

Mindketten fő forrásanyaguknak a gyimesi mintakincset tartják, de Hajnalka szerint pont a Gyimesekben lehetett a legkevesebbet megtudni a minták származásáról és jelentéséről.

Szerintem azért, mert ott még élő hagyomány ez. Hajnalka másik példája a németországi tapasztalata, ahol pont ellenkezőleg, mindenki a jelentését kereste a hímes tojásoknak. Ott talán a legtávolabb vannak nemcsak térben a minták forrásától, hanem azok élő jelentésétől is.

„Pipinya munka"

Molnár Hajnalka mivel rajztanár, eleve a tojásírást módszertan-szerűen próbálta megközelíteni, ami idővel azért lett hasznos, mert négy iskolában tanítva, át tud adni valamit ebből a jövő nemzedékének is.

Ő 17 évvel ezelőtt kezdte el tanulni **Salamon Piroska** gyimesi tanítónőtől az írott tojás mintákat és a festési technikákat.

Tojásírói találkozókon meglepően tapasztalta, hogy a nagy Magyarország különböző tájegységeit képviselő tojásíró asszonyok, mind a gyimesi mintákat használják, enyhe módosulásokkal és hiányosabban, mint a Gyimesekben.

Összevetették a mintákat és Hajnalka számára evidensé vált, hogy **a 400 éves gyimesi minták** mondhatóak alapnak, melyek elterjedtek egész Kárpát-medencében.

Major Hajnalka kedvenc írott tojás mintái:

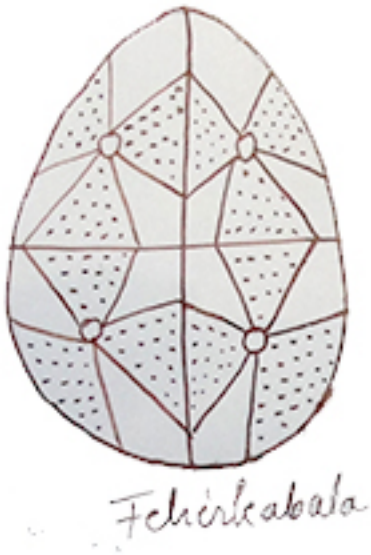
Az írott tojásmintákat, jobb híján én magam elemzem, mert a válaszokra várva rá kellett jönnöm arra, hogy engem többet foglalkoztatott ez a jelképvilág, mint őket.

Így a teljesség igénye nélkül, csak „tojáshéjban" jelölök meg néhány támpontot, melyeket valamikor **Lükő G.**,**Könczei Cs.**, **Portik I.**, **Molnár V. J.**, **Jankovics M.**, **Wohlfarth Z.** tanításaiból és írásaiból szintetizálhattam magamba.

Fehér kabala (14) – Hajnalka első számú preferáltja, ami egy gyimesi írott tojás minta, neve

igencsak megtévesztő, mert maga a tojás az piros.

Hajnalkától annyit megtudtam, hogy régebb a kabala nem lehetett más állat, csak a ló. Innen már egyértelműen következtettem arra, hogy a fehér ló szimbóluma jelenik meg a Fehér kabala mintában.

Ha nem nézzük a minta szerkezetét, már akkor is sokat árul el a megnevezés. A ló, ugye számos kultúrában mágikus erővel bíró állat. Félretéve a történelemben betöltött harci állat szerepét és az ősvallások jelentésvilágát, a magyar népmesék táltos paripája minden esetben a hőst segítő földöntúli-, vagy

égi erők jelképe.

Megjelenik a bibliában is: „És látám, hogy az ég megnyílt, és ímé vala egy fehér ló, és ki azon ül vala hívatik Hívnek és Igaznak, és igazságosan ítél és hadakozik." (Jel. 19,11)

Tudjuk azt, hogy régen a lányok üzenőfalként és varázseszközként használták az írott tojást és eszerint ajándékozták a fiúknak. Ilyet még én is csináltam, ezért ezt ténynek veszem.

De emellett valamikor a keresztszülők is adták keresztgyerekeiknek, innen ered a legtöbb védelmi-, rontáselhárító és szerencsehozó minta. Feltételezésem szerint ilyen a Fehér kabala is, de köztudottan ott van még ugyanilyen szereppel az Ördög térgye, a Kígyó, a Herelapi, Cserelapi.

A Fehér kabalát adhatta egy lány is a szerelmének, ilyen üzenetképp: Szeretlek, és tudom, hogy visznek katonának, de tudd, hogy imádkozom érted.

Vagy egy keresztszülő: Drága keresztgyermekem, az égiek vigyázzák minden léptedet és a szerencse kísérje minden utadat!

Cifra kantár (159)– Ehhez Hajnalka már semmi támpontot nem adott, így a minta alapszerkezetéből indultam ki. Mit látunk a mintában: egy kört a minta közepén, négy szívet levelekkel, ami egyben 8 kisebb kankó is, de ha a kankókat hosszan nézzük, akkor egy egyenlő szárú keresztet kapunk.

„Lazításból születhet szépség"

Salamon Éva 13 éve írókázik. Gyimesi-, baranyai-, szatmári-, bukovinai-, gyergyói-, hétfalusi-, és brassói mintákat használ. Legnagyobb mesterének a budapesti Hagyományok Házát tartja, ahol zsűriztette az írott tojásait, és az ottani magas mércéjű szakszemek kritikájából, úgy érzi rengeteget tanult.

Autodidakta módon azóta is kutatja a számára még ismeretlen mintakincseket, fejleszti a technikákat és időről-időre próbál megújulni is, hogy ez a hagyomány minél tágabb rétegekhez tudjon eljutni és időnként igazodjon a modern igényekhez is.

Évinél mindig kapható méhviasz, kesice és készséges tanácsadás. Míg a kézműves standjánál beszélgettünk, addig annyi érdeklődőnek adott útbaigazítást, hogy már az felért egy gyorstalpaló, tojásíró tanfolyammal.

Salamon Éva kedvenc írott tojás mintái:

Rózsa (töltött, egyszerű, pöttyözött)/Csillagos – Ahogy Évi is mondta a virág az élet jele. A Nap földi szimbóluma, amiből gyümölcs és zöldség fejlődik. A rózsa, mint virág legalább olyan evidens szimbólum, mint a szív.

Annak ellenére, hogy színe szerint is jelentést hordoz a néveredet, vagyis a latin rosa egyértelműen pirosat jelent. A piros rozsa a szerelem tűzének idézője, amiből a szerelem gyümölcse születik.

A tojáson megjelenő rózsáról mégsem a tipikus rózsa jut eszünkbe, de ha a minta másik megnevezését is figyelembe vesszük, akkor már érthetőbb a kép: Csillag vagy Csillagos.

Évi kedvenc mintájának képe egy sugárzó csillag, akárcsak, a mi központi csillagunk a Nap. Egyes mintaváltozatokban még a ragyogó, fénysugarakat idéző sokszoros, kifele áradó vonalak is jelzik ezt.

Ezt is adhatták a keresztszülők: Drága keresztgyermekünk, azt kívánjuk neked, hogy szemed fénye legyen mindig

ragyogó, mint a nap!

Kakastaréj – Kakas-jelzés a tyúktojáson. Mégis mi lehet a jelentése ennek a mintának? Megfogant élet, megtermékenyített tojás. Itt is evidensen megjelenik a négyes felosztás, de a taréjok, spirálok is egyben, melyek mozgóvá teszik a mintát.

Jobbról-balra tartó mozgást idéznek, ami a Napút iránya. A forgó napot, forgó rózsának, rozettának is nevezi a népművészetünk, így Évi kedvelt Kakastaréj mintájában is megjelenik a rózsa.

Ez a minta jelenthette egy lány panaszát is: Nem vagy legény Berci, szégyenbe hagytál, s az oltárhoz nem hívtál.

Pimpós – A pimpó, a tavasz első bimbója, ami megújuló élet jele. A csokorba kötött virág a hála jelképe is. A csokor átkötésénél újholdat idéző formát látunk, ami újra visszautalás a rózsára, mert egyes mintaváltozataiban a rózsamotívum nem csillag alakú, hanem a megszokott értelemben vett virág, aminek levele a sarlós Hold. Ez hangsúlyosan, női jelentéssel bővíti a mintát.

Egy ilyen minta tökéletes ajándék lehetett egy keresztanyától keresztlánya számára. Újhold, új élet, asszony lesz belőled. Szent Anna vár reád, ahogy egykor az édesanyád.

Érdekes volt látni azt, hogy azok, akik sokat írták ezeket a mintákat, véletlenszerűen kiválasztanak három különböző kedvencet, melyekről kiderül, hogy azonos a szimbólumszerkezetük. Neked melyik a kedvenced? Mit olvasol ki belőle.

Tippek a mesterektől:

Először ne válassz bonyolult mintát, kezd a könnyebbekkel. Egyszerű minták: Bárányláb as, Bojtágas, Egyszerű cserelapi.

Mindig lazán fogj hozzá az íráshoz, mondjuk egy finom tea után és ne a nagytakarítás végeztével.

Használd bizalommal Antalné Tankó Mária: Gyimesi írott tojások című mintagyűjteményét. A fenti mintanevek mellett megjelenő számozás szerint megtalálod az említett mintákat a gyűjteményben.

Tojásíráskor az irány, mindig előre. Soha nem léphet az ember hátra, akármilyen bajban van vagy problémája van, mindig az előre tartó irány vezet onnan ki. Ezért a kesicével mindig előre kell írni, így tartják Gyimesben.